

K. M A R X - B. E N G E L S

MANIFEST
KOMUNISTICKÉ STRANY
STANOVY SVAZU KOMUNISTŮ
K DĚJINÁM SVAZU KOMUNISTŮ

1951

VYDAVATELSTVÍ KNIH SVOBODA, PRAHA

svých bojových sil, po prvé zmobilisovaných v *jednu* armádu, pod *jedním* praporem a za *jeden* nejbližší cíl: za uzákonění normální osmihodinové pracovní doby, kterou proklamoval již ženevský sjezd Internacionály roku 1866 a potom znovu pařížský dělnický sjezd roku 1889. A podívaná dnešního dne ukáže kapitalistům a statkářům všech zemí, že dnes jsou proletáři všech zemí skutečně sjednoceni.

Kéž by Marx ještě stál vedle mne, aby to viděl na vlastní oči!

B. Engels

V Londýně dne 1. května 1890

MANIFEST KOMUNISTICKÉ STRANY

Evropou obchází strašidlo — strašidlo komunismu. Ke svaté štvanci na toto strašidlo se spojily všechny mocnosti staré Evropy — papež i car, Metternich i Guizot, francouzští radikálové i němečtí policajti.

Kde je opoziční strana, jež by nebyla rozkřičena svými vládnoucími odpůrci jako komunistická, kde je opoziční strana, jež by sama opět nevetla ve tvář potupnou výtku komunismu jak pokrokovějším opozičníkům, tak i svým reakčním odpůrcům?

Z této skutečnosti vyplývá dvojí.

Komunismus je již uznáván všemi evropskými mocnostmi za moc.

Je svrchovaný čas, aby komunisté otevřeně před celým světem vyložily své názory, své cíle i své snahy a proti báchorce o strašidle komunismu postavili manifest strany samé.

Proto se v Londýně shromáždili komunisté nejrůznějších národností a sepsali tento Manifest, který je uveřejňován v jazyce anglickém, francouzském, německém, italském, vlámském a dánském.

BURŽOASIE¹ A PROLETARIÁT

Dějiny všech dosavadních společností² jsou dějinami třídních bojů.

Svobodný a otrok, patricij a plebejec, baron a nevolník, cechovní mistr³ a tovaryš, zkrátka utlačovatel a utlačovaný, stáli proti sobě ve stálém protikladu, vedli nepřetržitý, tu skrytý, tu otevřený boj, který po každé končil revolučním přetvořením celé společnosti nebo společným zánikem bojujících tříd.

¹ Buržoasií je míněna třída novodobých kapitalistů, kteří vlastní prostředky společenské výroby a používají námezdní práce. Proletariátem³ jsou novodobých námezdních dělníků, kteří, nemajíce své vlastní výrobní prostředky, jsou nuceni, aby mohli žít, prodávat svou pracovní sílu. (*Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888.*)

² To je veškerá písemně dochovaná historie. Roku 1847 byla předhistorie společnosti, společenská organizace, která předcházela veškerým psaným dějinám, ještě téměř vůbec neznána. Později objevil Haxthausen společné vlastnictví půdy v Rusku. Maurer dokázal, že je společným základem, z něhož v historickém vývoji vycházely všechny německé kmeny, a postupně se zjistilo, že německá obec s pospolitou držbou půdy byla prvotní formou společnosti od Indie po Irsko. Posléze Morgan dovršil dílo svým objevem pravé povahy rodu a jeho postavení v kmeni, čímž odhalil vnitřní organizaci této prvotní komunitické společnosti v její typické formě. Rozkladem této prvotní obce počíná štěpení společnosti ve zvláštní třídy, stojící nakonec proti sobě. Pokusil jsem se probádat tento proces rozkladu ve spise „Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu“, 2. vydání, Stuttgart, 1886. (*Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888.*)

³ Cechovní mistr je plnoprávný člen cechu, mistr v cechu, ne však jeho hlava. (*Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888.*)

V dřívějších dějinných epochách se téměř všude setkáváme s úplným rozčleněním společnosti v různé stavy, s celou stupnicí různých společenských postavení. Ve starém Římě jsou to patricijové, rytíři, plebejci a otroci; ve středověku feudální páni, vasalové, cechovní mistři, tovaryši a nevolníci a kromě toho téměř v každé z těchto tříd ještě zvláštní odstupňování.

Novodobá měšťácká společnost, vzešlá ze zániku feudální společnosti, třídní protiklady neodstranila. Přinesla jen nové třídy, nové podmínky útisku a nové formy boje místo starých.

Naše epocha, epocha buržoasie, se však vyznačuje tím, že třídní protiklady zjednodušila. Celá společnost se stále více štěpí ve dva velké nepřátelské tábory, ve dvě velké, přímo proti sobě stojící třídy: buržoasii a proletariát.

Ze středověkých nevolníků vzešli svobodní občané prvních měst: z tohoto měšťanského stavu se vyvinuly první prvky buržoasie.

Objevením Ameriky a obeplutím Afriky se vytvořilo nové pole působnosti pro vyvíjející se buržoasii. Východoindický a čínský trh, kolonisace Ameriky, směna s koloniemi, rozmnožení směnných prostředků a zboží vůbec způsobily dosud nevidaný rozkvět obchodu, plavby a průmyslu, a tím rychlý rozvoj revolučního živlu v rozpadající se feudální společnosti.

Dřívější feudální nebo cechovní organizace průmyslu nepostačovala již poptávce, rostoucí zároveň s novými trhy. Její místo zaujala manufaktura. Cechovní mistři byli vytlačeni průmyslovým středním stavem; dělba práce mezi různými korporacemi ustoupila dělbě práce v jednotlivé dílně samé.

Ale trhy stále rostly, poptávka stále stoupala. Ani

manufaktura již nepostačovala. Tu pára a stroj provedly revoluci v průmyslu. Na místo manufaktury nastoupil moderní velký průmysl, na místo průmyslového středního stavu nastoupili průmysloví miliónáři, velitelé celých průmyslových armád, moderní měšťáci.

Velký průmysl vytvořil světový trh, připravený objevením Ameriky. Světový trh vyvolal nesmírný rozvoj obchodu, plavby a pozemních dopravních prostředků. To působilo opět na rozšíření průmyslu a touž měrou, jakou se rozšiřoval průmysl, obchod, plavba a železnice, rozvíjela se i buržoasie, rozmnožovala své kapitály a zatlačovala do pozadí všechny třídy dochované ze středověku.

Vidíme tedy, jak sama novodobá buržoasie je produktem dlouhého vývojového procesu, řady převratů ve způsobu výroby a směny.

Každý z těchto stupňů vývoje buržoasie byl provázen odpovídajícím mu politickým pokrokem¹. Buržoasie — utlačovaný stav za vlády feudálních pánů, ozbrojené a samosprávné sdružení v komuně², zde

¹ V anglickém vydání z roku 1888, které vyšlo za redakce Engelsovy, je připojeno: „této třídy“. (*Pozn. red.*)

² „Komunami“ se nazývala ve Francii vznikající města, dokonce dříve, než si vydobyla na svých feudálních velmožích a pánech místní samosprávu a politická práva jako „třetí stav“. Všeobecně řečeno, jako země typická pro hospodářský rozvoj buržoasie je zde vzata Anglie, jako země typická pro její politický vývoj — Francie. (*Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888*).

Komunou nazývali měšťané v Itálii a ve Francii svou městskou obec, když byli od svých feudálních pánů odkoupili nebo na nich vynutili první samosprávná práva. (*Engelsova poznámka k německému vydání z roku 1890.*)

nezávislá městská republika¹, tam třetí poplatný stav monarchie², pak za dob manufaktury protiváha šlechty ve stavovské nebo absolutní monarchii a hlavní základ velikých monarchií vůbec — si konečně po vytvoření velkého průmyslu a světového trhu vybojovala v moderním zastupitelském státě výlučné politické panství. Moderní státní moc je jen výborem, který spravuje společné záležitosti celé buržoasní třídy.

Buržoasie hrála v dějinách nejvyšší revoluční úlohu.

Kde se buržoasie zmocnila panství, tam zničila všechny feudální, patriarchální, idylické poměry. Zpřetrhala bezohledně pestré feudální svazky, poutající člověka k jeho přirozenému představenému, a neponechala mezi lidmi žádný jiný svazek než holé sobectví, než bezcitné „zaplatit hotovými“. Utopila v ledivé vodě sobecké vypočítavosti posvátnou hrůzu nábožného vytržení, rytířského nadšení a šosácké unylosti. Proměnila osobní důstojnost člověka ve směnnou hodnotu a na místo nesčetných propůjčených a řádně nabytých svobod postavila *jedinou* na nic se neohlížející svobodu obchodu. Zkrátka, nahradila vykořisťování zastřené náboženskými a politickými iluzemi vykořisťováním otevřeným, nestoudným, přímým a bezcitným.

Buržoasie zbavila všechna doposud ctihodná a posvátným ostychem obestřená povolání jejich svatozáře. Proměnila lékaře, právníka, pátera, básníka a muže vědy ve své placené námezdní pracovníky.

¹ V anglickém vydání z roku 1888 připojena slova: „(jako v Itálii a v Německu)“. (*Pozn. red.*)

² V anglickém vydání z roku 1888 připojena slova: „(jako ve Francii)“. (*Pozn. red.*)

Buržoasie strhla s rodinných vztahů jejich dojemně sentimentální závoj a převedla je na vztahy ryze peněžní.

Buržoasie odhalila, že brutální projev síly, kterému se reakce tolik obdivuje u středověku, měl svůj přirozený doplněk v lenosti a zahálčivosti. Teprve ona ukázala, co zmůže lidská činnost. Stvořila zcela jiné zázraky, než jsou egyptské pyramidy, římské vodovody a gotické katedrály; provedla zcela jiná tažení než stěhování národů a křížácké výpravy.

Buržoasie nemůže existovat, aniž stále vyvolává převraty ve výrobních nástrojích, aniž tedy revolucionuje výrobní vztahy, to jest veškeré společenské vztahy. První podmínkou existence všech dřívějších průmyslových tříd bylo naproti tomu nezměněné zachovávání starého způsobu výroby. Buržoasní epocha se od všech dřívějších epoch odlišuje neustálými převraty ve výrobě, ustavičnými otřesy všech společenských vztahů, věčnou nejistotou a pohybem. Všechny pevné, zrezivělé poměry se svým doprovodem starých ctihodných představ a názorů se rozkládají, všechny nově utvořené zastarávají, dříve než mohou zkonstatět. Vše stavovské a stojaté chátrá, vše posvátné je znesvěcováno a lidé jsou posláze donucováni pohledět na své vzájemné vztahy střízlivýma očima.

Potřeba stále rozšiřovat odbytiště pro své výrobky šve buržoasii po celé zeměkouli. Všude se musí usazovat, všude se zařizovat, všude navazovat spojení.

Tím, že těží ze světového trhu, učinila buržoasie výrobu a spotřebu všech zemí kosmopolitickou. K velké žalosti reakcionářů vzala průmyslu pod nohama národní půdu. Prastará národní průmyslová odvětví byla zničena a jsou ještě denně ničena. Jsou vytlačována novými průmyslovými odvětvími, jejichž za-

vedení se stává pro všechny civilisované národy životní otázkou, takovými odvětvími, která již nezpracovávají domácí suroviny, nýbrž suroviny dovážené z nejdohlednějších končin zeměkoule, a jejichž tovární výrobky jsou spotřebovány nejen ve vlastní zemi, nýbrž hned ve všech světadílech. Místo starých potřeb, ukojovaných výrobky vlastní země, vznikají potřeby nové, k jejichž ukojení je třeba výrobků nejdálčenějších zemí a podnebních pásem. Místo staré místní a národní soběstačnosti a uzavřenosti nastupuje všestranný styk a všestranná vzájemná závislost národů. To platí stejnou měrou o materiální jako o duševní produkci. Plody duševní činnosti jednotlivých národů se stávají obecným statkem. Národní jednostrannost a omezenost se stává stále nemožnější a z četných národních a místních literatur se vytváří literatura světová.

Rychlým zdokonalováním všech výrobních nástrojů a nesmírně usnadněnou dopravou strhuje buržoasie všechny národy, i nejbarbarštější, na dráhu civilisace. Levné ceny jejího zboží — toť těžké dělostřelectvo, kterým srovnává se zemí všechny čínské zdi a donucuje ke kapitulaci nejzarytější nenávisť barbarů k cizincům. Nutí všechny národy, aby přijaly buržoasní způsob výroby, nechťéjí-li zahynout; nutí je, aby u sebe doma zaváděly tak zvanou civilisaci, t. j. aby se staly měšťáky. Zkrátka, tvoří si svět podle vlastního obrazu a podoby.

Buržoasie podrobila venkov panství měst. Vybuchovala ohromná města, zvýšila značně počet městského obyvatelstva proti venkovskému a vymanila tak značnou část obyvatelstva z idiotství venkovského života. Jako učinila venkov závislým na městech, učinila i barbarské a polobarbarské země závislými na

zemích civilisovaných, rolnické národy na národech buržoasních, Východ na Západu.

Buržoasie stále více odstraňuje roztržičnost výrobních prostředků, vlastnictví i obyvatelstva. Hustě nakupila obyvatelstvo, zcentralisovala výrobní prostředky a soustředila vlastnictví v rukou několika málo lidí. Nutným důsledkem toho byla politická centralisace. Nezávislé, takřka jen svazky společenství spjaté provincie s různými zájmy, zákony, vládami a cly byly stmeleny v *jediný* národ s *jedinou* vládou, s *jediným* zákonodárstvím, s *jediným* národním třídním zájmem, s *jedinou* celní hranicí.

Buržoasie vytvořila během sotva jednoho století svého třídního panství hromadnější a obrovitější výrobní síly než všechna dřívější pokolení dohromady. Podmanění přírodních sil, strojová výroba, použití chemie v průmyslu a zemědělství, paroplavba, železnice, elektrické telegrafy, obdělání celých světadílů, usplavnění řek, masy obyvatelstva jako ze země vydupané — které z minulých století tušilo, že v lůně společenské práce dřímají takové produktivní síly!

Viděli jsme tedy: výrobní a směnné prostředky, na jejichž základě se vyvinula buržoasie, byly vytvořeny ve feudální společnosti. Na jistém stupni rozvoje těchto výrobních a směnných prostředků neodpovídaly již poměry, v nichž feudální společnost vvráběla a směňovala — feudální organizace zemědělství a manufaktury, zkrátka feudální vlastnické vztahy — vyvinutým produktivním silám. Brzdily výrobu, místo aby ji podporovaly. Staly se jejími okovy. Bylo nutno je rozbít a byly rozbity.

Místo nich přišla volná konkurence se společenským a politickým zřízením, jí přiměřeným, s ekonomickým a politickým panstvím buržoasní třídy.

Před našimi zraky se odehrává podobný vývoj. Buržoasní výrobní a směnné vztahy, buržoasní vlastnické vztahy, novodobá buržoasní společnost, která vykouzila tak mohutné výrobní a směnné prostředky, se podobá čaroději, který již není s to zvládnout podzemní mocnosti, jež vyvolal v život. Dějiny průmyslu a obchodu jsou již po několik desetiletí jen dějinami vzpoury novodobých produktivních sil proti novodobým výrobním vztahům, proti vlastnickým vztahům, které jsou podmínkami existence buržoasie a jejího panství. Stačí poukázat na obchodní krise, které svým periodickým opakováním stále nebezpečněji ohrožují existenci celé buržoasní společnosti. Za obchodních krisí bývá po každé ničena veliká část nejen vyrobených produktů, nýbrž i produktivních sil již vytvořených. Za těchto krisí propuká společenská epidemie, která by se všem dřívějším epochám zdála nesmyslnou — epidemie nadvýroby. Společnost je pojednou vržena zpět do stavu dočasného barbarství, jako by ji hladomor a všeobecná vyhlazovací válka připravily o všechny životní prostředky; zdá se, že průmysl a obchod jsou zničeny — a proč? Protože společnost má příliš mnoho civilisace, příliš mnoho životních prostředků, příliš mnoho průmyslu, příliš mnoho obchodu. Produktivní síly, které má k dispozici, neslouží již rozvoji buržoasní civilisace a¹ buržoasních vlastnických vztahů; naopak, zmohutněly příliš pro tyto vztahy, jsou jimi bržděny, a jakmile tuto překážku překonají, uvádějí celou buržoasní společnost do nepořádku, ohrožují existenci buržoasního vlastnictví. Buržoasní poměry se staly tak

¹ V pozdějších vydáních, počínaje německým vydáním z roku 1872, jsou slova: „buržoasní civilisace a“ vypuštěna. (Pozn. red.)

těsnými, že již nepojmou bohatství, které vytvořily. — Čím překonává buržoasie krise? Jednak vynuceným hromadným ničením produktivních sil, jednak dobýváním nových trhů a důkladnějším využitím trhů starých. Čím tedy? Tím, že připravuje všestrannější a mohutnější krise a že zmenšuje prostředky, jak krisim zabránit.

Zbraně, jimiž buržoasie srazila k zemi feudalismus, obracejí se nyní proti ní samé.

Ale buržoasie nejen ukula zbraně, které jí přinášejí smrt: zplodila také lidi, kteří těmito zbraněmi budou vládnout — moderní dělníky, *proletáře*.

Touž měrou, jakou se rozvíjí buržoasie, t. j. kapitál, rozvíjí se také proletariát, třída moderních dělníků, kteří mohou existovat jen tehdy, když nalézají práci, a kteří nalézají práci jen potud, pokud jejich práce rozmnožuje kapitál. Tito dělníci, kteří jsou nuceni prodávat se po částech, jsou zbožím jako každý jiný předmět obchodu, a proto jsou stejně vydáni na pospas všem rozmarům konkurence, všem výkyvům trhu.

V důsledku vzrůstajícího používání strojů a dělby práce přestala být práce proletářů vůbec samostatnou, a tím přestala mít pro dělníka půvab. Dělník se stává pouhým příslušenstvím stroje, je na něm požádován pouze nejjednodušší, nejjednotvárnější hmat, kterému se lze velmi snadno naučit. Náklady na dělníka se omezují proto téměř výhradně na životní prostředky, nevyhnutelné pro jeho obživu a pro udržení jeho rodu. Ale cena zboží, tedy i cena práce¹ se rovná

¹ Později Marx objasnil, že dělník prodává nikoli práci, nýbrž pracovní sílu. Viz o tom Engelsovu předmluvu k Marxovu spisu „Námezdní práce a kapitál“. (Pozn. red.)

jeho výrobním nákladům. Proto čím odpornější se stává práce, tím nižší je mzda. A nejen to: touž měrou, jakou přibývá strojů a dělby práce, roste i množství práce¹ ať již tím, že je prodlužována pracovní doba, anebo tím, že se požaduje za určitou dobu větší množství práce, že je zrychlován běh strojů atd.

Moderní průmysl proměnil malou dílnu patriarchálního mistra ve velkou továrnu průmyslového kapitalisty. Masy dělníků, směstnané v továrně, jsou organizovány po vojensku. Jako řadoví vojáci průmyslové armády jsou stavěni pod dozor celé hierarchie poddůstojníků a důstojníků. Jsou nejen raby buržoasní třídy, buržoasního státu, každého dne a každé hodiny je také zotročuje stroj, dozorce a především sám jednotlivý buržoa-továrník. Tato despotie je tím malichernější, nenávislnější a rozhořčenější, čím otevřeněji prohlašuje zisk za svůj cíl.

Čím menší obratností a síly vyžaduje rukodělná práce, t. j. čím více se vyvíjí moderní průmysl, tím více je práce mužů vytlačována prací žen a dětí. Vzhledem k dělnické třídě přestaly mít rozdíly pohlaví a stáří společenskou platnost. Existují již jen pracovní nástroje, které vyžadují různé výlohy podle stáří a pohlaví.

Když končí vykořisťování dělníka továrníkem a dělník nakonec dostává hotově vyplacenu svou mzdu, vrhají se na něho druhé části buržoasie — domácí pán, kramář, lichvář a j.

Dosavadní vrstvy středních stavů — drobní průmyslníci, obchodníci a soukromníci, řemeslníci a rolníci — všechny tyto třídy klesají do řad proletariátu,

¹ V anglickém vydání z roku 1888: „vzrůstá obtížnost práce.“ (Pozn. red.)

zčásti proto, že jejich malý kapitál nestačí k provozu velkých průmyslových podniků a podléhá v soutěži s většími kapitalisty, zčásti proto, že jejich zručnost je znehodnocována novými způsoby výroby. Tak se proletariát rekrutuje ze všech tříd obyvatelstva.

Proletariát prochází různými stupni vývoje. Jeho boj proti buržoasii začíná hned jeho zrozením.

Z počátku bojují jednotliví dělníci, potom dělníci jedné továrny, pak dělníci jednoho pracovního odvětví v jednom místě proti jednotlivému měšťákovi, který je bezprostředně vykořisťuje. Zaměřují své útoky nejen proti buržoasním výrobním poměrům, nýbrž i proti výrobním nástrojům samým; ničí cizí konkurenční zboží, rozbíjejí stroje, zapalují továrny, snaží se vydobýt nazpět ztracené postavení středověkého dělníka.

Na tomto stupni jsou dělníci po celé zemi rozptýlenou masou, roztržštěnou vzájemnou konkurencí. Semknutí dělnických mas není ještě důsledkem jejich vlastního sjednocení, nýbrž jen důsledkem sjednocení buržoasie, která, aby dosáhla svých vlastních politických cílů, musí, a prozatím ještě může, uvádět do pohybu všechny proletariát. Na tomto stupni bojují tedy proletáři nikoli proti svým nepřátelům, nýbrž proti nepřátelům svých nepřátel, proti zbytkům absolutní monarchie, pozemkovým vlastníkům, neprůmyslovým měšťákům, maloměšťákům. Celé dějinné hnutí je tedy zkoncentrováno v rukou buržoasie; každé vítězství, vybojované za těchto podmínek, je vítězstvím buržoasie.

Ale s rozvojem průmyslu se proletariát nejen rozmnožuje, nýbrž hromadí také ve velké masy, jeho síla roste a proletariát si ji stále více uvědomuje. Zájmy a životní podmínky uvnitř proletariátu se

stále více vyrovnávají podle toho, jak stroje stále více stírají rozdíly mezi jednotlivými druhy práce a stlačují téměř všude mzdy na stejně nízkou úroveň. Vzrůstající konkurence mezi měšťáky a z ní vznikající obchodní krize činí mzdy dělníků stále kolísavějšími; stále rychleji se vyvíjející, nepřetržitě zdokonalování strojů činí celé jejich životní postavení stále nejistějším; srážky mezi jednotlivým dělníkem a jednotlivým měšťákem nabývají stále více rázu srážek mezi dvěma třídami. Dělníci začínají tvořit spolky¹ proti měšťákům; vystupují společně na obranu svých mezd. Zakládají dokonce trvalá sdružení, aby si zabezpečili prostředky pro případ vzpour. Boj přechází místy v otevřená povstání.

Dělníci občas vítězí, ale jen přechodně. Skutečným výsledkem jejich bojů není bezprostřední úspěch, nýbrž stále více se šířící sjednocování dělníků. Napomáhá mu vzrůst dopravních prostředků, které vytváří velký průmysl a které umožňují spojení mezi dělníky různých míst. A jen toto spojení postačí, aby četné místní boje, které mají všude stejný ráz, se soustředily v boj národní, v boj třídní. Každý třídní boj je však bojem politickým. A sjednocení, k němuž středověcí měšťané se svými polními cestami potřebovali staletí, dosahují moderní proletáři díky železnicím v několika letech.

Toto organisování proletářů v třídu, a tím v politickou stranu se každou chvíli opět trhá konkurencí mezi dělníky samými. Ale vzniká stále znovu, po každé silnější, pevnější a mohutnější. Využívajíc rozbrojů v táboře buržoasie, vynucuje si uznání jednolli-

¹ V anglickém vydání z roku 1888 připojeno: „(odborové svazy)“. (Pozn. red.)

vých zájmů dělnictva cestou zákonodárnou. Tak na příklad zákon o desetihodinové době pracovní v Anglii.

Srážky uvnitř staré společnosti vůbec v mnoha směrech napomáhají procesu rozvoje proletariátu. Buržoasie vede nepřetržitý boj: z počátku proti aristokracii, později proti těm částem buržoasie samé, jejichž zájmy se dostávají do rozporu s pokrokem průmyslu, a ustavičně proti buržoasii všech cizích zemí. Ve všech těchto zápasech je nucena obracet se k proletariátu, užívat jeho pomoci, a tak jej strhávat do politického hnutí. Dodává tedy sama proletariátu prvky svého vlastního vzdělání¹, t. j. dává mu zbraně proti sobě samé.

Nadto, jak jsme viděli, pokrok průmyslu sráží do řad proletariátu celé vrstvy panující třídy nebo alespoň ohrožuje podmínky jejich existence. I ony dodávají proletariátu velké množství prvků vzdělání.²

Nakonec, když se třídní boj blíží k rozhodnutí, nabývá proces rozkladu v panující třídě, v celé staré společnosti tak prudkého a tak pronikavého rázu, že malá část panující třídy se zřiká své třídy a přidává se k třídě revoluční, k třídě, které patří budoucnost. Proto, jako dříve část šlechty přecházela k buržoasii, přechází nyní část buržoasie k proletariátu, a to zejména část měšťáků-ideologů, kteří se povznegli k theoretickému pochopení celého dějinného vývoje.

Ze všech tříd, které dnes stojí proti buržoasii, je skutečně revoluční třídou toliko proletariát. Ostatní

¹ V anglickém vydání z roku 1888: „politického i všeobecného vzdělání“. (Pozn. red.)

² V anglickém vydání z roku 1888: „prvků osvěty a pokroku“. (Pozn. red.)

třídy upadají a zanikají s vývojem velkého průmyslu, proletariát je však jeho nejvlastnějším produktem.

Střední stavy: malý průmyslník, malý obchodník, řemeslník a rolník — ti všichni bojují proti buržoasii, aby zachránili před zánikem svou existenci jako střední stavy. Nejsou tedy revoluční, nýbrž konservativní. A nejenom to: jsou reakční, snaží se otočit kolo dějin zpět. Jsou-li revoluční, pak jenom vzhledem k svému nastávajícímu přechodu do řad proletariátu, pak nehájí své nynější, nýbrž své budoucí zájmy, pak opouštějí své vlastní stanovisko, aby se postavili na stanovisko proletariátu.

Lumpenproletariát, tento pasivní produkt hniloby nejnižších vrstev staré společnosti, bývá místy proletářskou revolucí strhován do hnutí, ale vlivem celého svého životního postavení bude spíše ochoten zaprodat se pro reakční rejdy.

Životní podmínky staré společnosti jsou již zničeny v životních podmínkách proletariátu. Proletář nemá vlastnictví; jeho poměr k ženě a dětem nemá již nic společného s buržoasnými rodinnými vztahy, moderní průmyslová práce, moderní jařmo kapitálu, stejné v Anglii jako ve Francii, v Americe jako v Německu, setřely s něho všechn národní ráz. Zákony, morálka, náboženství nejsou pro něho víc než buržoasní předsudky, za nimiž se skrývají buržoasní zájmy.

Všechny dřívější třídy, když dobyly moci, snažily se zabezpečit své nabyté již životní postavení tím, že podrobily celou společnost podmínkám, zajišťujícím jejich způsob nabývání. Proletáři mohou dobyt společných produktivních sil jen tak, že odstraní svůj vlastní dosavadní způsob přivlastňování, a tím i veš-

kerý dosavadní způsob přivlastňování. Proletáři nemají nic svého, co by museli pro sebe zajišťovat, jejich úkolem je zničit všechno, co dosud ochraňovalo a zajišťovalo soukromé vlastnictví.

Všechna dosavadní hnutí byla hnutími menšin nebo v zájmu menšin. Proletářské hnutí je samostatným hnutím obrovské většiny v zájmu obrovské většiny. Proletariát, nejnižší vrstva nynější společnosti, se nemůže pozvednout, se nemůže vzpřímit jinak, než že bude vyhozena do povětří celá nadstavba vrstev, které tvoří oficiální společnost.

I když ne svým obsahem, tedy svou formou je boj proletariátu proti buržoasii nejprve bojem národním. Proletariát každé země se přirozeně musí nejprve vyvídat se svou vlastní buržoasií.

Při líčení nejvšeobecnějších fází vývoje proletariátu sledovali jsme více méně skrytou občanskou válku uvnitř nynější společnosti až do chvíle, kdy propuká v otevřenou revoluci a kdy proletariát násilným svržením buržoasie zakládá své panství.

Všechny dosavadní společnosti spočívaly, jak jsme viděli, na protikladu mezi utlačujícími a utlačovanými třídami. Aby však bylo možno utlačovat nějakou třídu, musí jí být zajištěny podmínky, za kterých by mohla alespoň rabsky živořit. Nevolník se za nevolnictví probil k postavení člena komuny a také maloměšťák se za jařma feudálního absolutismu probil k postavení měšťáka. Naproti tomu novodobý dělník, místo aby se s pokrokem průmyslu pozvedal, klesá stále hlouběji pod úroveň životních poměrů své vlastní třídy. Dělník se stává chuděším a pauperismus vzrůstá rychleji než obyvatelstvo a bohatství. Z toho jasně vysvítá, že buržoasie je neschopna zůstat nadále panující třídou společnosti

a vnucovat společnosti podmínky existence své třídy jako zákon, jímž je nutno se řídit. Je neschopna panovat, poněvadž není schopna zajistit svému otroku existenci ani v rámci jeho otroctví, poněvadž je nucena nechat ho klesnout do postavení, kdy ho musí sama živit, místo aby byla živena jím. Společnost již nemůže žít pod panstvím buržoasie, t. j. existence buržoasie a existence společnosti jsou už neslučitelné.

Podstatnou podmínkou existence a panství buržoasní třídy je hromadění bohatství v rukou soukromníků, tvoření a rozmnožování kapitálu; podmínkou existence kapitálu je námezdní práce. Námezdní práce je založena výhradně na konkurenci dělníků mezi sebou. Pokrok průmyslu, jehož bezděčným a povolným nositelem je buržoasie, nahrazuje roztráštěnost dělníků, způsobenou konkurencí, tak, že je revolučně sjednocuje sdružováním. Rozvojem velkého průmyslu je tedy buržoasii pod nohama podemílána sama základna, na které vyrábí a přivlastňuje si výrobky. Buržoasie produkuje především své vlastní hrobaře. Její zánik i vítězství proletariátu jsou stejně nevyhnutelné.

II

PROLETÁŘI A KOMUNISTÉ

V jakém poměru jsou komunisté k proletářům vůbec?

Komunisté nejsou zvláštní stranou proti jiným dělnickým stranám.

Nemají zájmy odlišné od zájmů veškerého proletariátu.

Nevytyčují zvláštní¹ zásady, podle nichž by chtěli utvářet proletářské hnutí.

Komunisté se odlišují od ostatních proletářských stran jedině tím, že jednak v boji proletářů různých národů vyzdvihují a obhajují společné zájmy všeho proletariátu, nezávislé na národnosti, jednak tím, že na různých stupních vývoje, jimiž probíhá boj mezi proletariátem a buržoasií, zastupují vždy zájmy celého hnutí.

Komunisté jsou tedy v praxi nejrozhodnější, stále kupředu pobízející složkou dělnických stran všech zemí: theoreticky vynikají nad ostatní masu proletariátu pochopením podmínek, průběhu a všeobecných výsledků proletářského hnutí.

Nejbližší cíl komunistů je týž jako cíl všech ostatních proletářských stran: ztvárnění proletariátu ve třídu, svržení panství buržoasie, vydobytí politické moci proletariátem.

Theoretické poučky komunistů nejsou naprosto založeny na ideách, na zásadách vymyšlených nebo objevených tím neb oním oprávcem světa.

Jsou jen všeobecným výrazem skutečných poměrů existujícího třídního boje, výrazem dějinného vývoje probíhajícího před našimi zraky. Odstranění dosavadních vlastnických vztahů není ničím, co by vyznačovalo toliko komunismus.

Všechny vlastnické vztahy byly v dějinách podrobeny stálému střídání, stálé změně.

Francouzská revoluce odstranila na příklad vlastnictví feudální a nahradila je vlastnictvím buržoasním.

¹ Ve francouzském a anglickém vydání: „sektářské“. (Pozn. red.)

Komunismus se vyznačuje nikoli odstraněním vlastnictví vůbec, nýbrž odstraněním vlastnictví buržoasního.

Avšak moderní buržoasní soukromé vlastnictví je posledním a nejúplnějším výrazem výroby a převlastňování výrobků, které spočívá na třídních protikladech, na vykořisťování jedněch druhými.¹

V tomto smyslu mohou komunisté shrnout svou teorii v jedinou větu: zrušení soukromého vlastnictví.

Nám komunistům se vytýkalo, že prý chceme odstranit osobně nabyté a vlastní prací získané vlastnictví; vlastnictví, které je základem veškeré osobní svobody, činnosti a samostatnosti.

Prací získané, řádně nabyté, vlastními mozoly zasloužené vlastnictví! Mluvíte o maloměstáckém, maloroľnickém vlastnictví, které předcházelo vlastnictví buržoasnímu? To nepotřebujeme odstranit my, odstranil je a denně odstraňuje vývoj průmyslu.

Či snad mluvíte o moderním buržoasním soukromém vlastnictví?

Vytváří však námezdní práce, práce proletářova, proletářovo vlastnictví? Nikoli. Vytváří kapitál, t. j. vlastnictví, které vykořisťuje námezdní práci, které se může rozmnožovat jenom pod podmínkou, že plodí novou námezdní práci, aby ji znovu vykořisťovalo. Vlastnictví v nynější podobě se pohybuje v protikladu kapitálu a námezdní práce. Prozkoumejme obě stránky tohoto protikladu!

Být kapitalistou znamená zaujímat ve výrobě po-

¹ V anglickém vydání z roku 1888: „vykořisťování většiny menšinou“. (Pozn. red.)

stavení nejen ryze osobní, nýbrž společenské. Kapitál je společenským produktem a může být uveden do pohybu jen společnou činností mnoha příslušníků, ba konec konců toliko společnou činností všech příslušníků společnosti.

Kapitál je tedy mocí nikoli osobní, nýbrž společenskou.

Bude-li tedy kapitál přeměněn v pospolné vlastnictví, patřící všem příslušníkům společnosti, nezmění se osobní vlastnictví ve společenské. Změní se jen společenský ráz vlastnictví. Vlastnictví pozbuje svého třídního rázu.

Přejděme k námezdní práci:

Průměrná cena námezdní práce se rovná mzdovému minimu, t. j. sumě životních prostředků, nezbytně nutných, aby dělníka zachovaly při životě jako dělníka. Co si tedy námezdní dělník přivlastňuje svou činností, stačí pouze k obnově jeho holého života. Nechceme naprosto odstranit toto osobní přivlastňování výrobků práce za účelem obnovení bezprostředního života, přivlastňování, neponechávající žádný čistý přebytek, který by mohl vytvořit moc nad cizí prací. Chceme jen odstranit nuzácký charakter tohoto přivlastňování, kdy dělník žije jenom proto, aby rozmnožoval kapitál, a žije jen potud, pokud to vyžaduje zájem panující třídy.

V buržoasní společnosti je živoucí práce pouze prostředkem k rozmnožení práce nakupené. V komunistické společnosti je nakupená práce jen prostředkem k rozšiřování, obohacování a usnadňování životního procesu dělníků.

V buržoasní společnosti panuje tedy minulost nad přítomností, v komunistické společnosti přítomnost nad minulostí. V buržoasní společnosti je kapitál

samostatný a osobní, kdežto pracující jedinec nesamostatný a neosobní.

A zrušení těchto poměrů nazývá buržoasie odstraněním osobnosti a svobody. Má pravdu. Jde ovšem o odstranění buržoasní osobnosti, buržoasní samostatnosti a buržoasní svobody.

Svobodou se v rámci nynějších buržoasních výrobních vztahů rozumí svobodný obchod, svobodná koupě a prodej.

Padne-li však čachr, padne i svobodný čachr. Řeči o svobodném čachru, jako všechny ostatní volnostářské tirády naší buržoasie, mají vůbec smysl jen potud, pokud jde o nesvobodný čachr, pokud jde o středověkého zotročeného měšťana, ne však pokud jde o komunistické odstranění čachru, buržoasních výrobních poměrů a buržoasie samé.

Děsíte se, že chceme zrušit soukromé vlastnictví. Ale v nynější vaší společnosti je soukromé vlastnictví zrušeno pro devět desetin jejích příslušníků; existuje právě proto, že pro devět desetin neexistuje. Vytýkáte nám tedy, že chceme zrušit vlastnictví, které nezbytně předpokládá, že obrovská většina společnosti nemá vlastnictví.

Zkrátka, vytýkáte nám, že chceme zrušit vaše vlastnictví. Ano, to opravdu chceme.

Od chvíle, kdy již nebude možno přeměňovat práci v kapitál, v peníze a pozemkovou rentu, zkrátka ve společenskou moc, kterou lze monopolisovat, t. j. od chvíle, kdy již nebude možno, aby se osobní vlastnictví měnilo ve vlastnictví buržoasní, od té chvíle prohlašujete osobnost za zrušenu.

Příznáváte tedy, že osobností nerozumíte nikoho jiného než měšťáka, buržoasního vlastníka. Taková osobnost musí být skutečně zrušena.

Komunismus nebere nikomu možnost přivlastňovat si společenské výrobky, bere jenom možnost ztročovat si tímto přivlastňováním cizí práci.

Namítalo se, že zrušením soukromého vlastnictví přestane veškerá činnost a zavládne všeobecná zahálka.

Podle toho by byla buržoasní společnost dávno musela zahynout na lenost; vždyť ti, kdož v ní pracují, nic nenabývají, a ti, kdož v ní nabývají, nepracují. Všechny tyto obavy vedou k tautologii, že nebude námezdní práce, jakmile nebude kapitálu.

Všechny námitky, namířené proti komunistickému způsobu přivlastňování a výroby materiálních výrobků, jsou vztahovány také na přivlastňování a výrobu produktů duševní práce. Jako se zánik třídního vlastnictví jeví měšťákovi zánikem výroby samé, tak i zánik třídního vzdělání je mu totožný se zánikem vzdělání vůbec.

Vzdělání, jehož ztrátu oplakává, znamená pro obrovskou většinu proměnění ve stroj.

Vy se však nepřete s námi, když posuzujete odstranění buržoasního vlastnictví podle svých buržoasních představ o svobodě, vzdělání, právu atd. Vždyť vaše ideje samy jsou výtvary buržoasních poměrů výrobních a vlastnických, jako je vaše právo jenom vůlí vaší třídy, povýšenou na zákon, vůlí, jejíž obsah je určován materiálními životními podmínkami vaší třídy.

Zištňou představu, v níž svoje výrobní a vlastnické poměry, historicky podmíněné a v rozvoji výroby přechodné, přeměňujete ve věčné zákony přírody a rozumu, sdílíte se všemi zaniklými panujícími třídami. Co dovedete pochopit, jde-li o vlastnictví antické, co dovedete pochopit, jde-li o vlastnictví feu-

dální, to už nesmíte pochopit, jde-li o vlastnictví buržoasní.

Zrušení rodiny! I největší radikálové se pohoršují nad tímto hanebným úmyslem komunistů.

Na čem je založena nynější, měšťácká rodina? Na kapitálu, na soukromém zisku. Plně rozvinuta existuje jedině pro buržoasii; jejím doplňkem však je vynucený život proletářů bez rodiny a veřejná prostituce.

Rodina měšťáků ovšem zanikne spolu s tímto jejím doplňkem a obojí zmizí se zánikem kapitálu.

Nebo nám snad vytýkáte, že chceme zrušit vykořisťování dětí jejich rodiči? Přiznáváme se k tomuto zločinu.

Ale vy tvrdíte, že záměnou domácí výchovy za výchovu společenskou chceme zrušit nejnejnějnější vztahy mezi lidmi.

A není také vaše výchova určována společností? Není určována společenskými vztahy, v nichž vychováváte, přímým či nepřímým vměšováním se společností, školou atd.? Komunisté si nevymýšlejí vliv společnosti na výchovu; mění toliko její ráz, zbavují výchovu vlivu panující třídy.

Buržoasní řeči o rodině a výchově, o něžném poměru mezi rodiči a dětmi jsou tím odpornější, čím více jsou rozvojem velkopřumyslu trhány všechny rodinné svazky proletářů a čím více jsou děti proměňovány v pouhé zboží a pracovní nástroje.

Ale vy, komunisté, chcete zavést společenství žen, křičí na nás sborem veškerá buržoasie.

Měšťák vidí ve své ženě pouhý výrobní nástroj. Slyší, že výrobní nástroje mají být dány do společného užívání, a nemůže si ovšem představit nic jiného, než že úděl zespolečnění postihne také ženy.

Nemá ani potuchy, že jde právě o to, zrušit postavení ženy jako pouhého výrobního nástroje.

Není ostatně nic směšnějšího než přemravné zděšení našich měšťáků nad domnělým oficiálním společenstvím žen u komunistů. Komunisté nepotřebují zavádět společenství žen, to tu bylo skoro odjakživa.

Naším měšťákům dokonce nestačí, že jsou jim k dispozici ženy a dcery jejich proletářů, o oficiální prostituci ani nemluvě, a s náramnou zálibou si vzájemně svádějí manželky.

Buržoasní manželství je ve skutečnosti společenstvím manželek. Komunistům by bylo možno nanejvýš vytknout, že chtějí zaměnit pokrytecky zastřené společenství žen společenstvím oficiálním a otevřeným. Rozumí se ostatně samo sebou, že se zrušením nynějších výrobních vztahů zmizí také z nich vyplývající společenství žen, t. j. oficiální i neoficiální prostituce.

Komunistům se dále vytýká, že prý chtějí odstranit vlast a národnost.

Dělníci nemají vlast. Nelze jim vzít to, co nemají. Jelikož proletariát musí nejprve dobýt politického panství, pozvednout se na třídu národní¹ a konstituovat se jako národ, je sám ještě národní, třebaže nikterak ve smyslu buržoasie.

Nacionální rozdíly a protiklady mezi národy mizejí stále více již s rozvojem buržoasie, svobodou obchodu, světovým trhem, stejnorodostí průmyslové výroby a jí odpovídajícími životními podmínkami.

Panství proletariátu ještě více urychlí tento proces. Sjednocené úsilí, alespoň civilisovaných zemí, je

¹ V anglickém vydání z roku 1888: „na vedoucí třídu národa“. (Pozn. red.)

jednou z prvních podmínek osvobození proletariátu.

Touž měrou, jakou bude odstraňováno vykořisťování jednoho jedince druhým, bude odstraňováno i vykořisťování jednoho národa druhým.

S protikladem tříd uvnitř národa padne i vzájemné nepřátelství mezi národy.

Obžaloby proti komunismu, vznášené s hlediska náboženského, filosofického a vůbec ideologického, nezasluhují obširnějšího rozboru.

Je snad zapotřebí zvláštního důvtipu, abychom pochopili, že se změnou životních podmínek lidí, jejich společenských vztahů, jejich společenského bytí, se mění také jejich představy, názory a pojmy, zkrátka jejich vědomí?

Co jiného dokazují dějiny idejí, než že duševní produkce se přetváří spolu s materiální? Vládnoucími idejemi každé doby byly vždy jen ideje panující třídy.

Mluví se o idejích, které revolucionují celou společnost; tím je vyjádřena pouhá skutečnost, že uvnitř staré společnosti se vytvořily prvky společnosti nové, že spolu s rozkladem starých životních podmínek pokračuje také rozklad starých idejí.

Když starověký svět propadal zkáze, byla stará náboženství přemožena náboženstvím křesťanským. Když v XVIII. století podléhaly křesťanské ideje idejím osvícenským, bojovala feudální společnost svůj předsmrtný zápas s revoluční tehdy buržoasií. Ideje svobody svědomí a náboženského vyznání vviadřovaly jen vládu volné konkurence na poli svědomí.¹

„Avšak,“ řeknou nám, „ideje náboženské, morální, filosofické, politické, právní atd. se sice měnily v prů-

¹ V pozdějších vydáních, počínaje německým vydáním z roku 1872: „na poli vědění“. (Pozn. red.)

běhu dějinného vývoje, leč náboženství, morálka, filosofie, politika a právo se při těchto změnách vždycky udržely.

Mimo to existují věčné pravdy, jako svoboda, spravedlnost atd., které jsou společné všem stupňům vývoje společnosti. Komunismus však odstraňuje věčné pravdy, odstraňuje náboženství a morálku, místo aby jim dal novou tvářnost, a odporuje tedy veškerému dosavadnímu dějinnému vývoji.“

V čem je podstata této obžaloby? Dějiny všech dosavadních společností se pohybovaly v třídních protikladech, které měly v různých epochách různou tvářnost.

Ale ať již braly na sebe jakoukoli formu, vykořisťování jedné části společnosti druhou je skutečnost, společná všem předchozím staletím. Není tedy divu, že společenské vědomí všech staletí přes všechnu rozmanitost a odlišnost se pohybuje v určitých společných formách — formách vědomí, které zmizí úplně teprve s úplným zánikem protikladu tříd.

Komunistická revoluce je nejradikálnějším rozchodem s tradičními vlastnickými vztahy; není divu, že v průběhu jejího rozvoje se nejradikálněji účtuje s tradičními idejemi.

Ale dosti již o námitkách buržoasie proti komunismu.

Viděli jsme výše, že prvním krokem v dělnické revoluci je pozvednutí proletariátu na panující třídu, vydobytí demokracie.

Proletariát využije svého politického panství k tomu, aby postupně vyrval buržoasii veškerý kapitál, soustředil všechny výrobní nástroje v rukou státu, t. j. proletariátu zorganizovaného v panující třídu, a co nejrychleji rozmnožil masu výrobních sil.

To se může ovšem stát nejprve jenom despotickými zásahy do vlastnického práva a do buržoasních výrobních vztahů, tedy opatřeními, která se zdají ekonomicky nedostatečnými a neudržitelnými, která však v průběhu hnutí přerůstají sama sebe a jsou nevyhnutelná jako prostředek k převrácení celého způsobu výroby.

Tato opatření budou ovšem podle různých zemí různá.

V nejpokročilejších zemích může však být téměř všeobecně použito těchto opatření:

1. Vyvlastnění pozemkového vlastnictví a použití pozemkové renty na výdaje státu.
2. Vysoká vzestupná daň.
3. Zrušení dědického práva.
4. Konfiskace majetku všech emigrantů a rebelů.
5. Soustředění úvěru v rukou státu prostřednictvím národní banky se státním kapitálem a výhradním monopolem.
6. Soustředění veškeré dopravy v rukou státu.
7. Rozmnožení národních továren, výrobních nástrojů, obdělání a zúrodnění pozemků podle obecného plánu.
8. Stejná pracovní povinnost pro všechny, zřízení průmyslových armád, zejména pro zemědělství.
9. Spojení zemědělství s průmyslem, úsilí o postupné odstranění protikladu¹ mezi městy a venkovem.
10. Veřejná a bezplatná výchova všech dětí. Odstranění tovární práce dětí v její dnešní podobě. Spojení výchovy s materiální výrobou atd.

¹ V pozdějších vydáních, počínaje vydáním z roku 1872, slovo „protiklad“ bylo nahrazeno slovem „rozdíl“. (Pozn. red.)

Jakmile zmizí v průběhu vývoje třídní rozdíly všechna výroba bude soustředěna v rukou sdružených jedinců, pozbude veřejná moc svého politického zájmu. Politická moc ve vlastním smyslu slova je organizovaným násilím jedné třídy k potlačování druhé. Sjednotí-li se proletariát v boji proti buržoasii utně ve třídu, pozvedne-li se revolucí na panující řádu a zruší-li jako panující třída násilně staré výrobní poměry, zruší s těmito výrobními poměry podmínky existence třídního protikladu, jakož i třídní vůbec,¹ a tím i své vlastní panství jako třídy.

Místo staré buržoasní společnosti s jejími třídami třídními protiklady nastoupí sdružení, v němž svobodný vývoj každého jednotlivce je podmínkou svobodného vývoje všech.

III

SOCIALISTICKÁ A KOMUNISTICKÁ LITERATURA

1. *Reakční socialismus*

a) *Feudální socialismus*

Francouzská a anglická aristokracie byla svým dějinným postavením povolána k tomu, aby proti novodobé buržoasní společnosti psala pamflety. Ve francouzské červencové revoluci roku 1830 a v anglickém hnutí za parlamentní reformu podlehla ještě jednou nenáviděnému povýšenci. O vážném poli-

¹ V pozdějších vydáních, počínaje vydáním z roku 1872 — „zruší s těmito výrobními poměry podmínky existence třídního protikladu, odstraní třídy vůbec, a tím i své vlastní panství jako třídy“. (Pozn. red.)

tickém boji nemohlo již být řeči. Zbýval jí toliko boj literární. Ale také v oboru literatury se staly staré fráze z dob restaurace¹ nemožnými. Aby vzbudila sympatie, musila aristokracie na oko pustit se zřetele vlastní zájmy a sestavovat svůj obžalovací spis proti buržoasii jen v zájmu vykořisťované dělnické třídy. Tak si chystala zadostiučinění, že bude moci zpívat na svého nového pána hanlivé písničky a šeptat mu do ucha více méně zlověstná proroctví.

Tak vznikl feudální socialismus — zpola žalozpěv, zpola paskvil, zpola ohlas minulosti, zpola hrozba budoucnosti — který někdy bodal buržoasii přímo do srdce britským, duchaplně drásavým úsudkem a vždy působil směšně naprostou neschopností porozumět chodu novodobých dějin.

Mávali v ruce proletářskou žebráčkou mošnou jako praporem, aby za sebou shromažďovali lid. Kdykoli je však následoval, spatřoval na jejich zadcích staré feudální erby a rozprchával se s hlasitým a neuctivým chechtotem.

Tuto komedii provozovala část francouzských legitimistů a „Mladá Anglie“.²

Dokazují-li feudálové, že jejich způsob vykořisťování byl jiný než vykořisťování buržoasní, pak jen zapominají, že vykořisťovali za okolností a podmínek zcela jiných a nyní přežitých. Dokazují-li, že

¹ Nejde o anglickou restauraci 1660—1689, nýbrž o francouzskou restauraci 1814—1830. (Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888.)

² *Legitimisté* — strana pozemkové šlechty, přívrženců restaurace dynastie Bourbonů. „Mladá Anglie“ — část anglické konservativní strany, jež vystoupila na veřejnost kolem roku 1842. Význačnými představiteli této části konservativců byli Disraeli, Thomas Carlyle a j. (Pozn. red.)

jejich panství nebylo moderního proletariátu, zamínají jen, že právě moderní buržoasie byla nutm plodem jejich společenského řádu.

Ostatně skrývají reakční ráz své kritiky tak málo, hlavní jejich obžaloba proti buržoasii tkví právě tvrzení, že se za její vlády rozvíjí třída, jež vyhodí povětrí všechen starý společenský řád.

Vyčítají buržoasii mnohem více to, že plodí revoluční proletariát, než že plodí proletariát vůbec.

V politické praxi se proto účastní všech násilných atření proti dělnické třídě a ve všedním životě se tezuji na to, že přes všechny své nabuřelé fráze zapominají sklízet zlatá jablka¹ a směňovat věrst, lásku a čest za čachrování ovčí vlnou, cukrovu a kořalkou.²

Jako šel vždy páter ruku v ruce s feudálem, jde oaterský socialismus ruku v ruce s feudálním.

Není nic lehčího, než dát křesťanskému asketismu sialistický nátěr. Což nehorlilo křesťanství také oti soukromému vlastnictví, proti manželství, proti itu? Což nehlásalo místo toho dobročinnost žebrotu, celibát a umrtvování těla, klášterní život kostel? Křesťanský socialismus je jenom svčenou dou, kterou páter požehnává aristokratovu zlost.

¹ V anglickém vydání z roku 1888 po slovech „zlatá jablka“ připojeno: „padající se stromu průmyslu“. (Pozn. red.)

² To se týká hlavně Německa, kde pozemková aristokracie junkeři obdělávají velkou část svých pozemků na vlastní et s pomocí správců a kromě toho jsou majiteli velkých krovarů a lihovarů. Bohatší angličtí aristokraté k tomu té nedospěli, ale i oni vědí, že pokles renty je možno si nahradit tím, že postoupí jméno zakladatelům více méně chybných akciových společností. (Engelsova poznámka anglickému vydání z roku 1888.)

Feudální aristokracie není jedinou třídou, kterou svrhla buržoasie a jejíž životní podmínky v novodobé buržoasní společnosti zakrňovaly a odumíraly. Středověký měšťanský stav a drobný selský stav byly předchůdci moderní buržoasie. V zemích průmyslově a obchodně méně rozvitých dosud živoří tato třída vedle vzrůstající se buržoasie.

V zemích, v nichž se rozvinula moderní civilisace, vytvořilo se — a jako doplňující část buržoasní společnosti stále znovu se tvoří — nové maloměšťáctvo, jež kolísá mezi proletariátem a buržoasií. Jeho příslušníci jsou však konkurenci neustále sráženi do řad proletariátu, ba vidí dokonce, jak se s vývojem velkého průmyslu přibližuje okamžik, kdy úplně zmizí jako samostatná část novodobé společnosti a budou nahrazeni v obchodu, průmyslu i v zemědělství dozorcí a sluhy.

V zemích, jako je Francie, kde rolnická třída tvoří značně přes polovinu obyvatelstva, bylo přirozené, že spisovatelé, kteří vystupovali ve prospěch proletariátu proti buržoasii, používali při své kritice buržoasního režimu měřítko maloměšťáckého a malorolnického a hájili dělníky se stanoviska maloměšťáctva. Tak vznikl maloměšťácký socialismus. Sismondí je hlavou této literatury nejen ve Francii, nýbrž i v Anglii.

Tento socialismus neobyčejně ostrovtipně rozpitval rozpory v novodobých výrobních poměrech. Odhalil jejich licoměrné zkrášlování ekonomy. Nezvratně dokázal zhoubné účinky strojů a dělby práce, koncentraci kapitálu a pozemkové držby, nadvýrobu, krise, nutný zánik drobných měšťanů a rolníků, bídu

roletariátu, anarchii ve výrobě, křiklavý nepoměr rozdělení bohatství, vzájemnou vyhlazovací průmyslovou válku mezi národy, rozklad starých mravů, starých rodinných vztahů a starých národností.

Avšak co do svého pozitivního obsahu chce tento socialismus buď obnovit staré výrobní a směnné prostředky a s nimi staré vlastnické vztahy a starou společnost, anebo chce moderní výrobní a směnné prostředky násilně vtěsnat opět do rámce starých vlastnických vztahů, které jimi byly rozbity a musely být rozbity. V obou případech je reakční a utopický zároveň.

Cechovní organizace průmyslu a patriarchální hospodaření na venkově, toť jeho poslední moudrost.

Ve svém dalším vývoji se tento směr zaběhl v zbabělou kocovinu.¹

c) Německý aneb „pravý“ socialismus

Socialistická a komunistická literatura francouzská, která vznikla pod jařmem panující buržoasie a je literárním výrazem boje proti tomuto panství, byla přinesena do Německa v době, kdy buržoasie právě zahájila svůj boj proti feudálnímu absolutismu.

Němečtí filosofové, polofilosofové a estéti sáhli chtivě po této literatuře a zapomněli jen, že s těmito spisy se z Francie do Německa nepřestěhovaly také francouzské životní poměry. V německých poměrech pozbyla francouzská literatura všeho bezprostředního praktického významu a nabyla ryze li-

¹ V anglickém vydání z roku 1888 místo této věty: „Nakonec však, když nezvratná historická fakta vymýtila všechny stopy omamného působení ilusí, zaběhla se tato forma socialismu v ubohou kocovinu.“ (Pozn. red.)

terární tvářnosti. Ukázala se nutně neplodným přemítáním o pravé společnosti,¹ o uskutečnění lidské podstaty. Také požadavky první francouzské revoluce měly pro německé filosofy XVIII. století smysl jen jako požadavky „praktického rozumu“ vůbec a projevy vůle revoluční francouzské buržoasie znamenají v jejich očích zákony čisté vůle, vůle, jaká má být, pravé lidské vůle.

Práce německých literátů záležela výhradně v tom, že se snažili nové francouzské ideje uvést v soulad se svým starým filosofickým svědomím, anebo spíše osvojit si francouzské ideje se svého filosofického stanoviska.

Toto osvojení se dělo stejným způsobem, jakým si vůbec osvojujeme cizí řeč, totiž překladem.

Je známo, že na rukopisech, na nichž byla zaznamenána klasická díla starých pohanských dob, psali mniši přes text své nechutné životopisy katolických svatých. Němečtí literáti naložili s bohaprázdnou francouzskou literaturou právě opačně. Vepsali pod francouzský originál své filosofické nesmysly. Na příklad pod francouzskou kritiku peněžních vztahů vepsali „zezevnění lidské podstaty“, pod francouzskou kritiku buržoasního státu „zrušení panství abstraktně všeobecného“ atd.

Podsouvání těchto filosofických slovních obrátů pod francouzské úvahy překřtili na „filosofii činu“, „pravý socialismus“, „německou vědu socialismu“, „filosofické zdůvodnění socialismu“ atd.

Francouzská socialisticko-komunistická literatura byla takto doslova vykleštěna. A poněvadž v rukou

¹ V pozdějších vydáních, počínaje rokem 1872, jsou slova „o pravé společnosti“ vypuštěna. (Pozn. red.)

čmců přestala vyjadřovat boj jedné třídy proti druhé, byl Němec přesvědčen, že překonal „francouzskou jednostrannost“, že místo skutečných potřeb má potřebu pravdy a místo zájmů proletariátu zájmy lidské bytosti, člověka vůbec, člověka, jenž netřídí k žádné třídě, který vůbec neexistuje ve skutečnosti, nýbrž jen ve vybájené říši filosofické utopie.

Tento německý socialismus, který bral svá nemorální školácká cvičení tak vážně a slavnostně a který tak jarmarečně vytruboval, pozbýval však poprvé své pedantské nevinnosti.

Boj německé, zejména pruské buržoasie proti feudálnímu a absolutnímu království, slovem liberální utopie, se stával stále vážnějším.

„Právěmu“ socialismu se tak naskytlá vítaná příležitost postavit proti politickému hnutí socialistické požadavky, stíhat tradičními kletbami liberalismus, ustupitelský stát, buržoasní konkurenci, buržoasní svobodu, buržoasní právo, buržoasní volnost a rovnost a kázat lidové mase, že při tomto buržoasním hnutí nemůže nic získat, nýbrž naopak všechno ztratit. Německý socialismus v pravý čas zomněl, že francouzská kritika, jejímž bezduchým hlasem byl, předpokládá novodobou buržoasní společnost s odpovídajícími jí materiálními životními podmínkami a s přiměřenou politickou ústavou, tedy esměš předpoklady, o jejichž vybojování v Německu teprve šlo.

Sloužil německým absolutním vládám s jejich dohodou páterů, kantorů, krautjunckerů a byrokratů a vítaného hasroše proti buržoasii, deroucí se hrodivě nahoru.

Byl pocukrovaným přídatkem k hořkým ranám

karabáčem a kulkám z karabiny, jimiž tyto vlády vítaly povstání německých dělníků.

Jestliže se takto „pravý“ socialismus stal v rukou vlád zbraní proti německé buržoasii, pak také bezprostředně zastupoval reakční zájmy, zájmy německého šosáctva. Skutečnou společenskou základnou existujícího pořádku v Německu je maloměšťáctvo, jež se dochovalo od XVI. století a od těch dob se stále znovu vynořuje v různých formách.

Jeho zachování znamená zachování dosavadního pořádku v Německu. Maloměšťáctvo se od průmyslového a politického panství buržoasie obává jistého zániku, na jedné straně v důsledku koncentrace kapitálu, na druhé straně v důsledku vývoje revolučního proletariátu. Zdálo se mu, že „pravý“ socialismus zabije dvě mouchy jednou ranou. Šířil se jako epidemie.

Háv, setkaný ze spekulativních pavučinových vláken, vyšíтый estétskými květy krasořečnictví, prosáklý slzami přecitlivělé, láskou překypující jímavosti, tento mystický háv, do něhož německí socialisté halili svých několik kožených „věčných pravd“, rozmnožoval jen odbyť jejich zboží u tohoto obecnstva.

Německý socialismus sám stále jasněji spatřoval své poslání v tom, být nadutým představitelem tohoto šosáctva.

Prohlásil německý národ za vzorný národ a německého šosáka za vzor člověka. Dával každé ničemnosti skrytý, vyšší, socialistický smysl, v němž se jevila pravým opakem. Byl důsledný až do konce, vystupoval přímo proti „hrubě destruktivnímu“ směru komunismu a prohlásil svou nestrannou povznesenost nad jakýkoli třídní boj. Až na velmi malé

výjimky patří vše, co obíhá v Německu pod jménem socialistických a komunistických spisů, k této špičavé, enervující literatuře.¹

2. *Konservativní aneb buržoasní socialismus*

Část buržoasie by ráda odpomohla sociálním neduům, aby zajistila trvání buržoasní společnosti.

Sem patří: ekonomové, filantropové, humanitáři, správci pečující o blaho pracujících tříd, organizátoři dobročinnosti, odpůrci týrání zvířat, zakladatelé abstinentních spolků, fušerští reformátoři nejrozmanitějšího druhu. Dokonce v celé systémy byl vypracován tento buržoasní socialismus.

Jako příklad uvádíme Proudhonovu „Filosofii bídy“.

Socialističtí měšťáci chtějí podmínky existence novodobé společnosti, ale bez bojů a nebezpečství, které z nich nezbytně vyplývají. Přejí si existující společnost bez živlů, které ji revolucí a rozkládají. Chtějí mít buržoasii bez proletariátu. Buržoasie si představuje svět, v němž panuje, pochopitelně jako nejlepší svět. Buržoasní socialismus zpracovává tuto látešnou představu ve více méně ucelený systém. Když se obrací k proletariátu s výzvou, aby uskutečnil její systém a vtáhl do nového Jerusalema, pak jen v podstatě žádá, aby zůstal v nynější společnosti, avšak odložil své nenávislné představy o ní.

Druhá, méně systematická, jen praktičtější forma socialismu se snažila dělnické třídy zošklivit každé

¹ Revoluční bouře roku 1848 smetla celý tento prašivý směr a vzala jeho nositelům chuť ještě dále se plést do socialismu. Hlavním zástupcem a klasickým typem tohoto směru je pan Karel Grün. (*Engelsova poznámka k německému vyhlášení z roku 1890.*)

revoluční hnutí, dokazujíc, že jí nemůže prospět ta nebo ona politická změna, nýbrž pouze změna materiálních životních poměrů, poměrů ekonomických. Ale změnou materiálních životních poměrů nemíni tento socialismus nikterak odstranění buržoasních výrobních vztahů, které je možné pouze cestou revoluční, nýbrž administrativní reformy, které by byly provedeny na podkladě těchto výrobních vztahů, a tudíž by nic neměnily na poměru mezi kapitálem a námezdní prací, nýbrž by v nejlepším případě zmenšovaly buržoasii náklady na její panování a zjednodušovaly by její státní hospodářství.

Pravého svého výrazu nabývá buržoasní socialismus teprve tam, kde se stává pouhou řečnickou ozdobou.

Svobodný obchod! v zájmu pracující třídy; ochranná cla! v zájmu pracující třídy; věznice se samovazbou! v zájmu pracující třídy; to je poslední, jediné vážně míněné slovo buržoasního socialismu.

Socialismus buržoasie tkví právě v tvrzení, že měšťák je měšťákem — v zájmu pracující třídy.

3. *Kriticko-utopický socialismus a komunismus*

Nemluvíme zde o literatuře, která ve všech velkých novodobých revolucích tlumočila požadavky proletariátu (spisy Babeufovy atd.).

První pokusy proletariátu přímo prosadit své vlastní třídní zájmy v dobách všeobecného rozjitření, v období svržení feudální společnosti, nezbytně ztroskotaly jak pro nevyvinutost proletariátu samého, tak pro nedostatek materiálních podmínek jeho osvobození, které jsou teprve výtvozem buržoasní epochy. Revoluční literatura, která provázela tato první hnutí pro-

riátu, je svým obsahem nutně reakční. Učí vše-
cnému asketismu a hrubému rovnostářství.

kutečně socialistické a komunistické systémy, sy-
n Saint-Simonův, Fourierův, Owenův atd., se ob-
jí v prvním nevyvinutém období boje mezi pro-
riátem a buržoasií, které jsme vylíčili výše (viz
ržoasie a proletariát“).

ynálezci těchto systémů vidí sice protiklad tříd,
ž i působení rozkladných živlů v panující společ-
ti samé. Nevidí však u proletariátu samostatnou
nou iniciativu, nevidí jeho vlastní politické hnutí.
oněvadž vývoj třídního protikladu udržuje krok
ývojem průmyslu, nenalézají tito lidé ani mate-
ní podmínky k osvobození proletariátu a pátrají
sociální vědě a sociálních zákonech, aby tyto pod-
ky vytvořili.

lísto společenské činnosti má nastoupit jejich
ní vynalézání, místo dějinných podmínek osvobo-
podmínky vysněné, místo ponaáhlého organiso-
í proletariátu ve třídu organisace společnosti, vy-
ílená jimi samými. Budoucí dějiny celého světa
im proměňují v propagaci a praktické provedení
h společenských plánů.

ou si ovšem vědomi, že ve svých plánech hájí
ně zájmy pracující třídy jako třídy neivíce trpící.
letariát pro ně existuje jen jako třída neivíce
cí.

le nevyvinutá forma třídního boje, jakož i jejich
tní životní postavení způsobuje, že se domnívají
vysoko povznesení nad tímto třídním protikladem.
šjí zlepšit životní postavení všech příslušníků spo-
osti, i těch, kteří žijí v nejlepších podmínkách.
lují proto ustavičně k celé společnosti bez rozdílu,
především k třídě panující. Podle jejich mínění

stačí jen pochopit jejich systém, aby byl uznán za
nejlepší možný plán nejlepší možné společnosti.

Zavrhují proto jakoukoli politickou, a zejména ja-
kookoli revoluční akci, chtějí svého cíle dosáhnout
pokojnou cestou a pokoušejí se drobnými, samozřejmé
selhávajícími pokusy a mocí příkladu prokřestit cestu
novému společenskému evangeliu.

V době, kdy proletariát je ještě velmi nevyvinut,
kdy ještě sám chápe své vlastní postavení snílkov-
sky, vzniká blouznivé vylíčení budoucí společnosti
z jeho první mocné touhy — plné předtuch — po vše-
obecném přetvoření společnosti.

Ale socialistické a komunistické spisy obsahují i kri-
tické prvky. Útočí proti všem základům existující spo-
lečnosti. Dodaly proto nejvyšš cennou látku k uvědo-
mování dělníků. Jejich postuláty, týkající se budoucí
společnosti, na příklad zrušení protikladu mezi městy
a venkovem, zrušení rodiny, soukromého nabývání
statků a námezdní práce, prohlášení společenské har-
monie, přeměna státu v pouhé řízení výroby - všechny
tyto postuláty vyjadřují toliko nutnost odstranění tříd-
ního protikladu, který se teprve počíná vyvíjet a je
jim znám jenom ve své počáteční beztvárné neurčitosti.
Tyto postuláty mají proto ještě čistě utopický ráz.

Význam kriticko-utopického socialismu a komu-
nismu je v nepřímém poměru k dějinnému vývoji.
Touž měrou, jakou se rozvíjí a utváří třídní boj, po-
zbyává toto blouznivé povznášení se nad něj, toto sníl-
kovské potírání ho jakékoli praktické ceny a jakékoli
theoretické oprávněnosti. Jestliže proto byli původci
těchto systémů v mnoha směrech revoluční, tvoří je-
jich žáci vždy reakční sekty. Bez ohledu na další dě-
jinný vývoj proletariátu tvrdošijně lpí na starých ná-
zorech mistrů. Snaží se proto důsledně znovu otupit

lní boj a vyrovnat protiklady. Stále ještě sní o po-
ném uskutečnění svých společenských utopií, o za-
dání jednotlivých falanster, o zřizování home-colo-
s, o zřízení malé Ikarie¹ — kapesního vydání no-
o Jerusalema — a aby mohli vybudovat všechny
vzdušné zámky, jsou nuceni dovolávat se lidu-
nosti buržoasních srdcí a měšců. Ponenáhlu sestu-
do kategorie svrchu vylíčených reakčních a
servativních socialistů a odlišují se od nich jen
ematičtějším pedantstvím, fanatickou pověřivou
u v zázračné účinky své sociální vědy.

roto vystupují rozhořčeně proti jakémukoli poli-
ému hnutí dělníků, které podle jejich mínění může
brat jediné ze slepé nevíry v nové evangelium.
wenovci v Anglii vystupují proti chartistům,
ierovci ve Francii proti reformistům.²

IV

ANOVIŠKO KOMUNISTŮ K RŮZNÝM OPOSIČNÍM STRANÁM

tom, co bylo řečeno v II. oddílu, je jasný poměr
mistů k ustaveným již dělnickým stranám, tedy

alansterami se nazývaly socialistické kolonie, které plá-
Fourier; *Ikarii* nazýval Cabet svou utopickou zemí a
i svou komunistickou kolonií v Americe. (*Engelsova*
nka k anglickému vydání z roku 1888.)
ne-colonies (koloniemi v tuzemsku) nazývá Owen své
komunistické společnosti. Falanstery byl název spole-
ch paláců, plánovaných Fourierem. Ikarie bylo jméno
té fantastické země, jejíž komunistická zařízení vylíčil
(*Engelsova poznámka k německému vydání z r. 1890.*)
e o přívržence listu „La Réforme“, který vycházel
ži od roku 1843 do roku 1850. (*Pozn. red.*)

jejich poměr k chartistům v Anglii a ke stoupencům
agrární reformy v Severní Americe.

Komunisté bojují za dosažení bezprostředních cílů
a zájmů dělnické třídy, avšak v hnutí přítomnosti
představují zároveň budoucnost hnutí. Ve Francii se
v boji proti konservativní a radikální buržoasii spojují
se stranou socialisticko-demokratickou,¹ aniž se tím
vzdávají práva chovat se kriticky k frázím a ilusím,
vyvěrajícím z revoluční tradice.

Ve Švýcarsku podporují radikály, nezapomínajíce,
že tato strana se skládá z protichůdných živlů, zčásti
z demokratických socialistů ve francouzském smyslu,
zčásti radikálních měšťáků.

Mezi Poláky podporují komunisté stranu, která činí
agrární revoluci podmínkou národního osvobození,
tutéž stranu, která vyvolala krakovské povstání
roku 1846.

V Německu, pokud buržoasie vystupuje revolučně,
bojuje komunistická strana společně s ní proti abso-
lutní monarchii, feudálnímu pozemkovému vlastnictví
a reakčnímu maloměšťáctví.

Komunistická strana však nepřestává ani na oka-
mžik vypěstovávat mezi dělníky co nejjasnější vědomí
nepřátelského protikladu mezi buržoasií a proletariá-

¹ Tato strana byla tehdy zastoupena v parlamentě Ledru-
Rollinem, v literatuře Louis Blancem, v denním tisku listem
„La Réforme“. Název sociální demokracie znamenal, že tato
část demokratické nebo republikánské strany, stejně jako
původci tohoto názvu, byli více méně zabarveni socialisticky.
(*Engelsova poznámka k anglickému vydání z roku 1888.*)

Stranu, která se tehdy ve Francii nazývala socialisticko-
demokratickou, zastupoval v politickém životě Ledru-Rollin
a v literatuře Louis Blanc; lišila se tedy jako den a noc od
dnešní německé sociální demokracie. (*Engelsova poznámka*
k německému vydání z roku 1890.)

1, aby němečtí dělníci mohli okamžitě využít společných a politických podmínek, které buržoasie v panství musí vytvořit, jako zbraní proti ní, aby okamžitě po svržení reakčních tříd v Německu byl zahájen boj proti buržoasii samé.

Německu obracejí komunisté svou hlavní pozornost, poněvadž Německo stojí na prahu buržoasní revoluce a provede tento převrat za pokročilejších podmínek evropské civilizace vůbec a s mnohem vyspělejší proletariátem, než tomu bylo v Anglii v XVII. století a v Francii v XVIII. století. Německá buržoasní revoluce může být tedy jen bezprostřední předehrou revoluce proletářské.

Proletářská revoluce, komunisté všude podporují každé revoluční hnutí proti dosavadním společenským a politickým poměrům.

Proletářské hnutí všech těchto hnutí vyzdvihují otázku vlastního jako základní otázku hnutí, bez ohledu na to, jaká byla forma více nebo méně vyvinutá.

Proletářské hnutí usilují všude o spojení a dorozumění demokratických stran všech zemí.

Proletářské hnutí pokládají za nedůstojné, aby tajili své plány a úmysly. Prohlašují otevřeně, že jejich cílem je být dosaženo jen násilným svržáním celého dobového společenského řádu. Nechť se třesou panující třídy před komunistickou revolucí! Proletáři neváhejte v ní co ztratit, leda své okovy. Dobýt mohou všechno světa.

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ, SPOJTE SE!

První číslo K. Marxem a B. Engelsem v prosinci 1847 — v lednu 1848. Po prvé vyšlo v únoru roku 1848 v Londýně

STANOVY SVAZU KOMUNISTŮ

Proletáři všech zemí, spojte se!

Oddíl I.

SVAZ

Čl. 1. Účelem svazu je svržení buržoasie, vláda proletariátu, odstranění měšťácké společnosti založené na třídních protívěch a založení nové společnosti bez tříd a bez soukromého vlastnictví.

Čl. 2. Podmínky členství jsou:

- Způsob života a činnost přiměřené tomuto účelu;
- revoluční energie a propagační horlivost;
- přiznání ke komunismu;
- zdržení se účasti v jakékoli protikomunistické politické nebo nacionální společnosti a informování výboru o účasti v jakékoli společnosti;
- podřízení se usnesením Svazu;
- mlčenlivost o existenci jakýchkoli záležitostí Svazu;
- jednohlasné přijetí do obce.

Kdo těmto podmínkám již nevyhovuje, bude vyloučen. (Viz odst. VIII.)

Čl. 3. Všichni členové jsou si rovni, jsou si bratry a jako takoví jsou povinni vzájemně si pomáhat v každé situaci.

Čl. 4. Členové mají svazová jména.

Čl. 5. Svaz je organizován v obce, kraje, řídicí kraje, ústřední výbor a sjezdy.